

A TAR-KŐI KŐFÜLKE

Európának egyik leggazdagabb és leghíresebb őslénytani lelőhelye a Bükk-fennsík déli peremén a Tar-kő sziklái alatt, 850 méteres tengerszint fölötti magasságban található kőfülke. E 20 méter széles bejáratú üregnek az előterében Kadić Ottó és Mottl Mária 1939-ben ásásokat végzett. Ennek során felfedezték több olyan állatfajnak a maradványait, amelyek hazánk területén az utolsó jégkorszakban éltek.

Az igazi meglepetés azonban 1958-ban következett be, amikor Estók Bertalan, az egri Dobó István Gimnáziumnak azóta elhunyt tanára és tanítványai észrevették, hogy az üreg hátsó fala cseppkőből van, s azt egy nagyobb barlang feltárásának a reményében áttörték. A várt nagy fölfedezés helyett „csak” egy kisebb — vörösgyaggal kitöltött — üreget találtak, az azonban dugig volt csontmaradvánnyal. Ebből az üregből dr. Jánossy Dénes az egri diákokkal — öt éven át — 12 tonnányi anyagot termelt ki és dolgozott fel. Nyolcvanöt állatfajnak tizenötezer csontleletét sikerült meghatározniuk, s belőlük a középső pleisztocén állatvilágának egyedülállóan teljes sorát rekonstruálhatták. Ráadásul a tar-kői rétegek lerakódása idején — mintegy fél millió évvel ezelőtt — földrésznünk állattársaságának zömét már a ma is élő nemzetségek alkották, ám a fajok még határozottan különböztek a mai vagy a jégkorszak végén élt utódaiktól. Például a jégkorszak végi barlangi medve (*Ursus spelaeus*) helyében akkor még az *Ursus deningeri* élt. A

(A szerző felvétele)

farkasoknak is egy jól meghatározható, de ma már kihalt alakja, a *Canis mosbachensis* élt akkor. Az erdők lombjai között pedig a nagy pele (*Glis glis*) őse, a *Glis sackdillingensis* járt táplálék után.

Ezek az előre mutató fajokon kívül olyanok is akadtak, amelyek egy letűnt harmadidőszaki állattársaságot képviseltek, s akkortájt haltak ki — leszármazottak nélkül. Ilyenek a délkelet-ázsiai rokonságú rovarévo cickálynemzetségek, például a *Beremendia* és a *Drepanosorex*, továbbá a pleisztocén elején virágkorukat élő gyökeles fogú pockok (*Mimomys*, *Pliomys*). Ez utóbbiakat is ekkor szorították háttérbe a fűvészház tökéletesen alkalmazkodó gyökértelen fogú fajok.

Ezt a faunát már legnagyobbbrészt a megismétlődő jégkorszakok formálták tovább. Ennek bizonyítékait azonban már jó néhány más barlangnak az üledékretegeiben találjuk meg.

Dr. Hír János